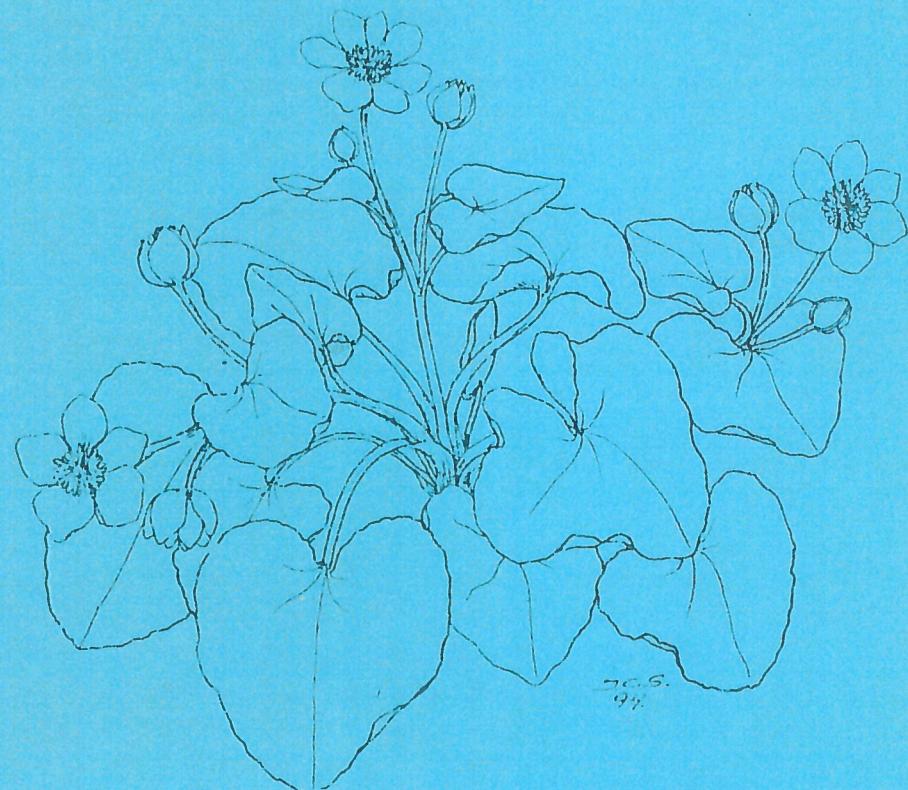

Meddelelser fra
ATLAS FLORA DANICA
nr. 2

Indhold

Fif til bestemmelse af Klit-Fyr (<i>Pinus contorta</i>) og underarterne af Bjerg-Fyr (<i>P. mugo</i>). Af Knud Ib Christensen	s. 1.
Nøgle til bestemmelse af danske tjørne (<i>Crataegus</i>). Af Knud I. Christensen	s. 4.
Noter og bestemmelsesnøgler til danske planter 2. Af Per Hartvig	s. 12.
Nyt om bestemmelseslitteratur	s. 24.
Råd til forbedring af indrapporteringerne	s. 26.
Ændring af belægstvang	s. 29.
Rettelse til Medd. Atl. Fl. Danica 1	s. 29.
Oversigt over bookede ruder	s. 30.
Inventørliste	s. 34.

Dansk Botanisk Forening
Københavns Universitet
April 1996

Meddelelser fra Atlas Flora Danica udsendes én til 2 gange årligt til Atlas Flora Danica projektets inventører. Formålet med meddelelserne er at holde projektets medarbejdere informeret om undersøgelsens forløb, at give gode råd og oplysninger, bl.a. supplerende bestemmelsesnøgler, og at bringe stof, som kan stimulere inventørerne i deres arbejde. Der vil dog stadig i URT blive bragt artikler til almen oplysning om projektets aktuelle status.

Alle kan få optaget indlæg, der er relevante for Atlas Flora Danica projektets inventører. Manuskripter samt en diskette med teksten i ascii format sendes til sekretariats adressen.

Omslagsbillede: Eng-Kabbeleje (*Caltha palustris*), tegnet af Jens Chr. Schou.

Redaktion: Per Hartvig, Atlas Flora Danica sekretariatet, Botanisk Laboratorium KU, Gothersgade 140, 1123 København K. - Telf.: 35 32 21 59. - Fax.: 35 13 91 04. - E-mail: PerH@bot.ku.dk.

Fif til bestemmelse af Klit-Fyr (*Pinus contorta*) og underarterne af Bjerg-Fyr (*P. mugo*)

Af Knud Ib Christensen.

Klit-Fyr

Inventører i Atlas Flora Danica projektet fejlbestemmer ofte Bjerg-fyr (*Pinus mugo*) og Skov-Fyr (*P. sylvestris*) som Klit-Fyr (*P. contorta*). Imidlertid er Klit-Fyr let at kende v.hj.a. de følgende karakterer:

1. Klit-Fyr har multinodal skudbygning, dvs. årsskuddene har både grenkranser og kogler i spidsen (nodiet) af skuddet og spredte grene og kogler på selve skuddet (internodiet) (se Fig. 2). Bjerg- og Skov-Fyr har uninodal skudbygning, dvs. årsskuddene har kun grene og kogler i spidsen af skuddet (se Fig. 2).
2. Nålene hos Klit-Fyr har 2 harpikskanaler omgivet af bladkød, mens Bjerg- og Skov-Fyr normalt har flere harpikskanaler, der støder op mod nålens epidermis (se Fig. 1I,J). Denne karakter kan ses (eller rettere anes) i en kraftig håndlup på tværssnit af friske nåle, der presses mellem to fingre, så noget af harpiksen pibler frem. På tørret materiale kan karakteren også anvendes, hvis nålene snittes over med et barberblad og tværsnittet studeres i et stereomikroskop ved ca. 40 ganges forstørrelse.
3. Hos Klit-Fyr er koglerne ofte serotine, dvs. de bliver siddende tæt tillukkede på træet i årevis uden at åbne sig, og de er samtidigt hårdt fæstede på grenen (næsten umulige at rykke af). Hos Bjerg- og Skov-Fyr åbner koglerne sig straks, de er modne, og er kun ganske løst fæstede på grenen (falder nemt af).
4. Hos Klit-Fyr er navlen udstyret med en midtstillet torn, hvor kammen, der deler navlen i to, løber ud på randen af tornen (se Fig. 1H). Hos Bjerg- og Skov-fyr har navlen en excentrisk torn, der er placeret over den tværgående kam (se Fig. 1E-G).

Underarter af Bjerg-Fyr

Bjerg-Fyrrens (*Pinus mugo*) underarter volder ofte problemer, men v.hj.a. Fig. 1 skulle det være muligt at bestemme det meste materiale til underart.

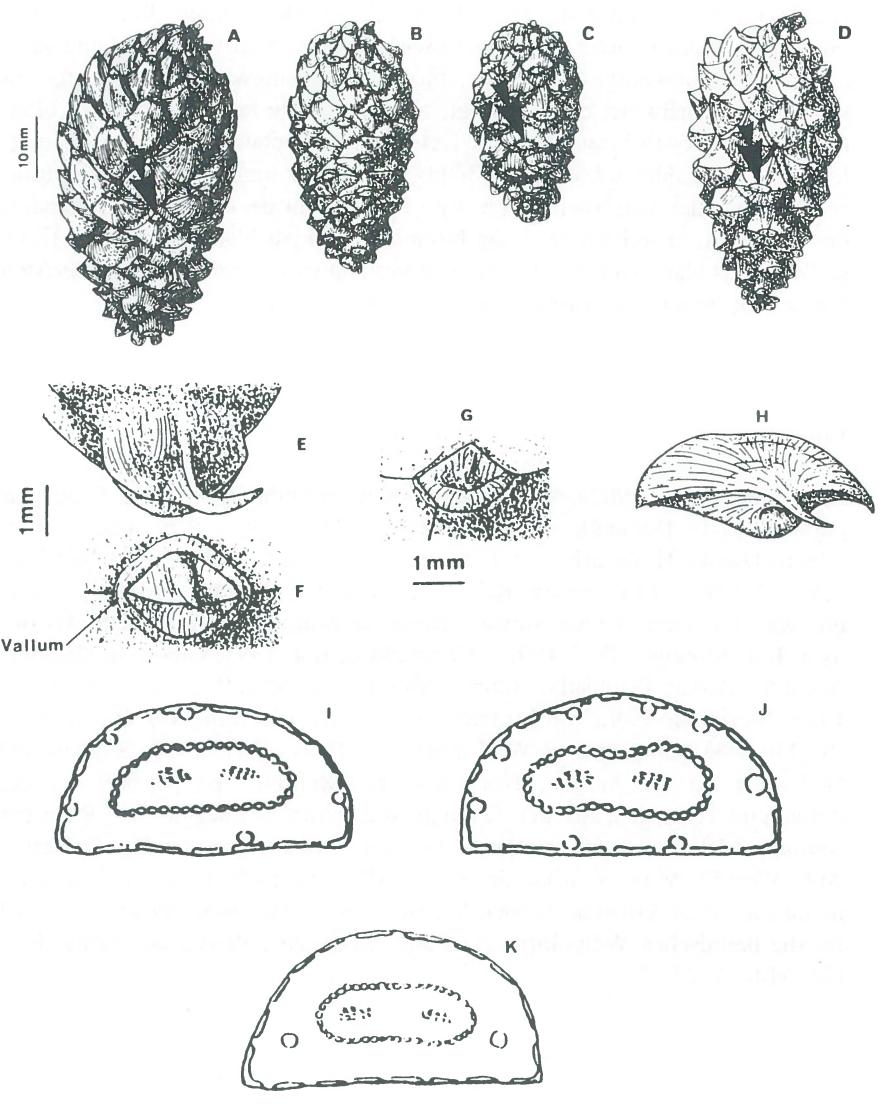

Fig. 1. A-C,E,F,I: Bjerg-Fyr (*Pinus mugo*). D,G,J. Skov-Fyr (*P. sylvestris*). H,K. Klit-Fyr (*P. contorta*). A-D. kogler (pilene peger hver på en navle). E-H. navler. I-K. bladtværsnit (skematiske). -- I,J,K fra Shaw (1914: Fig. 184,189,306), A-G fra Christensen (1982: Fig. 2,10), H original (del. K.I. Christensen).

Alm. Bjerg-Fyr (*P. mugo* subsp. *mugo*), der normalt er en nedliggende eller opstigende busk, har regelmæssige kogler (Fig. 1A).

Fransk Bjerg-Fyr (*P. mugo* subsp. *uncinata*), der normalt er et træ, har skæve kogler med hagekrummede skæl på den side af koglen, der vender bort fra grenen (Fig. 1B).

Alpe-Bjerg-Fyr (*P. mugo* nothosubsp. *rotundata*), der er både busk- og træformet, har også skæve kogler, men ikke helt så skæve som hos Fransk Bjerg-Fyr, men skælene på den side af kogler, der vender bort fra grenen, er mere afrundede og hættelignende (Fig. 1C).

Litteratur: Christensen, K.I. 1978: Danske nåletræer - en bestemmelsesnøgle til kogler og skud. Natur & Ungdoms Feltskrifter nr. 1. -- Christensen, K.I. 1987: Taxonomic revision of the *Pinus mugo* complex and *P. x rhaetica* (*P. mugo* x *sylvestris*). Nordic Journal of Botany 7: 383-408. -- Christensen, K.I. 1989: Bjerg-Fyr (*Pinus mugo*) i Syd- og Centraleuropa - systematik, variation og evolution. Dansk Dendrologisk Årsskrift 7: 5-21. -- Klaus, W. 1980: Neue Beobachtungen zur Morphologie des Zapfens von *Pinus* und ihre Bedeutung für die Systematik, Fossilbestimmung, Arealgestaltung und Evolution der Gattung. Plant Systematics and Evolution 134: 137-171. -- Shaw, G.H. 1914: The genus *Pinus*. Publ. Arnold Arboretum 5: 1-96.

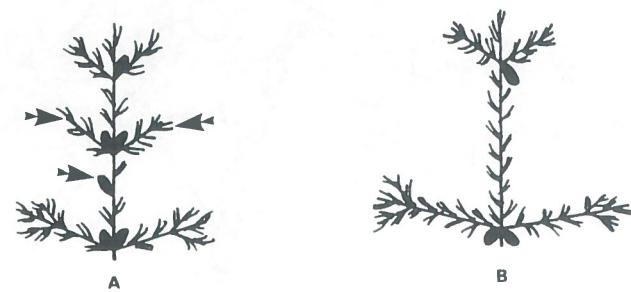

Fig. 2. A. Multinodal skud; pilene peger på ekstra kogler og skud. B. Uninodal skud. -- Fra Christensen (1978: 16).

Bestemmelsesnøgle til de danske Hvidtjørne (Crataegus)

Knud Ib Christensen

De tre danske Hvidtjørnarter danner let hybrider, og på mange lokaliteter er hybriderne lige så almindelige eller mere almindelige end arterne. Det kan derfor være ganske vanskeligt at bestemme Hvidtjørne; men med lidt øvelse og støtte i figurerne 2-6 skulle det v.hj.a. den følgende bestemmelsesnøgle være muligt at bestemme det meste blomstrende eller frugtbærende materiale korrekt. -- NB.: Indsamlinger uden blomstrende eller frugtbærende grene kan ofte ikke bestemmes!

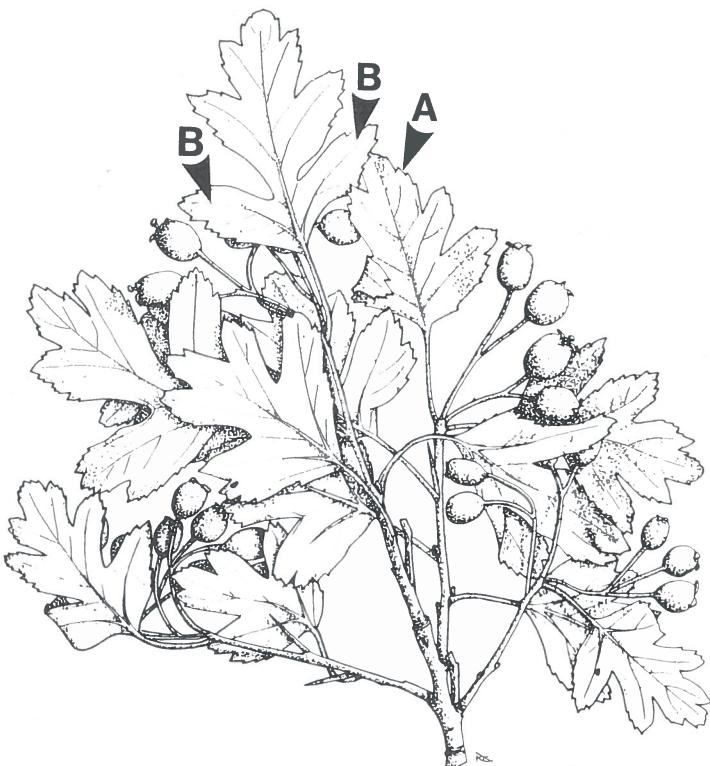

Fig. 1. Engriflet x Koral-Hvidtjørn (*Crataegus monogyna* x *rhipidophylla*). Frugtbærende skud, hvor pil A peger på det subterminale blad, som skal bruges ved bestemmelsen, og pilene B peger på det nederste par sidenerver i bladet. -- Fra Christensen (1995: Fig. 22).

Hos Hvidtjørn og andre slægter inden for Æbleunderfamilien (Rosaceae subfam. Maloideae) varierer bladenes udseende både inden for det enkelte skud og imellem forskellige skudtyper (blomstrende langskud, sterile lang- og kortskud), hvorför det er væsentligt, at man gør sig helt klart hvilken bladtype, der bruges til bestemmelsen. Det blad, der omtales i bestemmelsesnøglen, er det såkaldte subterminale blad, som sidder umiddelbart under blomsterstanden eller frugtstanden (se fig. 1), ligesom de fodflige (akselblade), der beskrives, er fodfligene til det blomstrende skuds blade. Fodfligene til de sterile skuds blade kan ikke bruges ved bestemmelsen! Antallet af grifler/sten bør så vidt muligt undersøges i flere blomster/frugter!

Litteratur:

- Christensen, K.I. 1982a. A biometric study of some hybridizing *Crataegus* populations in Denmark. *Nordic J. Bot.* 2: 537-548. -- Christensen, K.I. 1982b. Danske Hvidtjørne - en hybridsvær? *Dansk Dendrologisk Årsskrift* 5,5: 131-147. -- Christensen, K.I. 1992. Revision of *Crataegus* sect. *Crataegus* and nothosect. *Crataeguineae* (Rosaceae-Maloideae) in the Old World. *Syst. Bot. Monogr.* 35: 1-199. -- Christensen, K.I. 1995. *Crataegus* (Rosaceae) in the Balkan Peninsula. *Annales Musei Goulandris* 9: 39-90. -- Hegi, G. 1994. *Illustrierte Flora von Mitteleuropa IV*, 2B. Lieferung 4-6. Bg. 15,5-28 (S. 249-448) (*Crataegus* af W. Lippert). -- Loos, G.H. 1994. Studien und Gedanken zur Taxonomie, Nomenklatur, Ökologie und Verbreitung der Arten und Hybriden aus der Gattung Weissdorn (*Crataegus* L., Rosaceae subfam. Maloideae) im mittleren Westfalen und angrenzenden Gebieten. *Abh. Westfäl. Mus. Naturkunde* 56,2: 1-48. -- Schmidt, P.A. 1995. Bestimmungshilfen für kritische Sippen Sachsens. 3. Folge: Bestimmungsschlüssel für die heimischen Weissdorne (Gattung: *Crataegus*; Rosaceae). *Sächs. Florist. Mitt.* 3: 24-37.

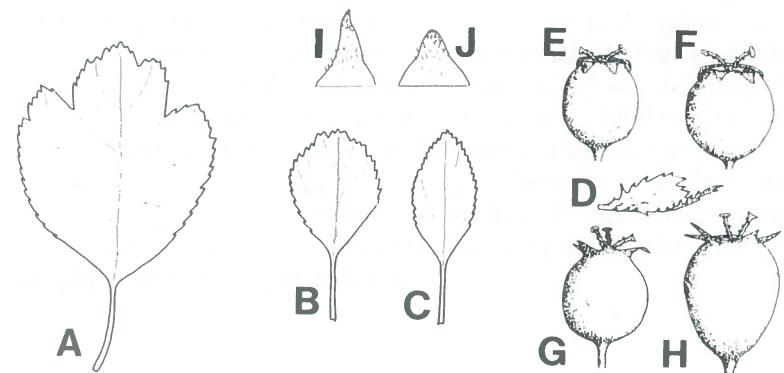

Fig. 2. Alm. Hvidtjørn (*C. laevigata*). A-C. Subterminale blade. D. Fodflig. E-H. Frugter. I,J. Bægerblade. -- D-H fra Christensen (1982a: Fig. 15), A-C fra Christensen (1982b: Fig. 2), I,J fra Christensen (1992: Fig. 34).

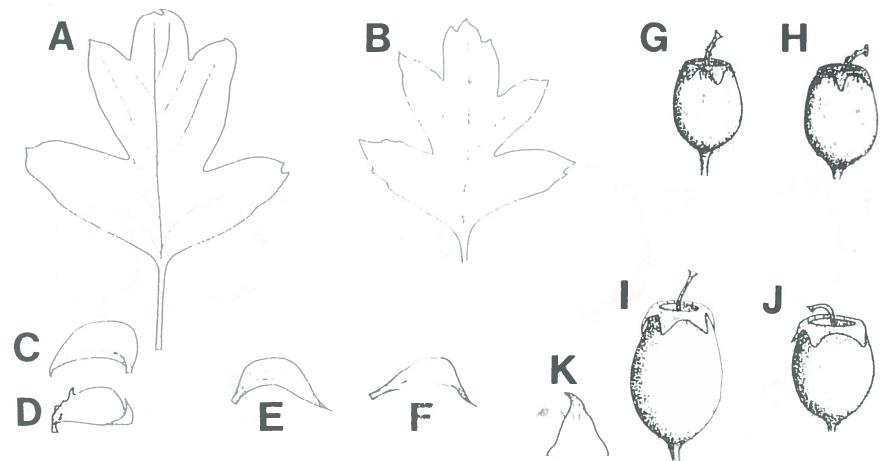
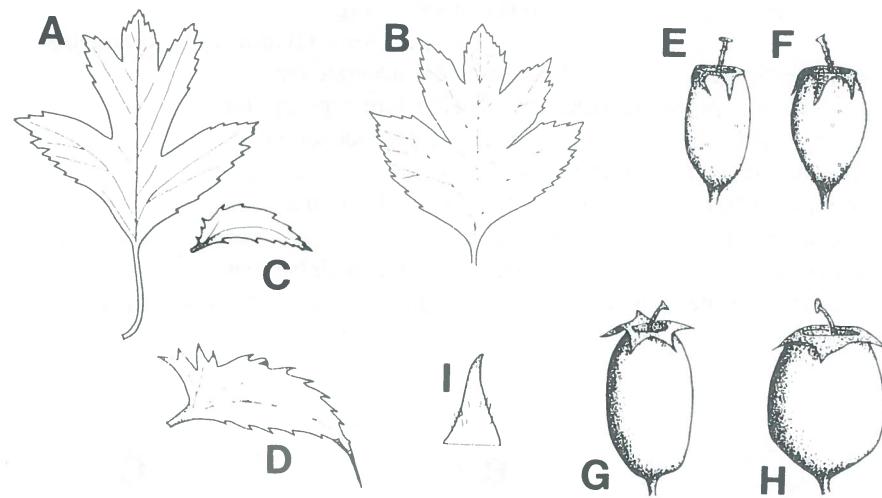

Fig. 3. Engriflet Hvidtjørn (*C. monogyna*). A,B. Subterminale blade. D-G. Fodflige. H-I. Frugter. K. Bægerblad. -- B,E,F,G,H fra Christensen (1982a: Fig. 15,16), A,C,D,I,J,K fra Christensen (1992: Fig. 61).

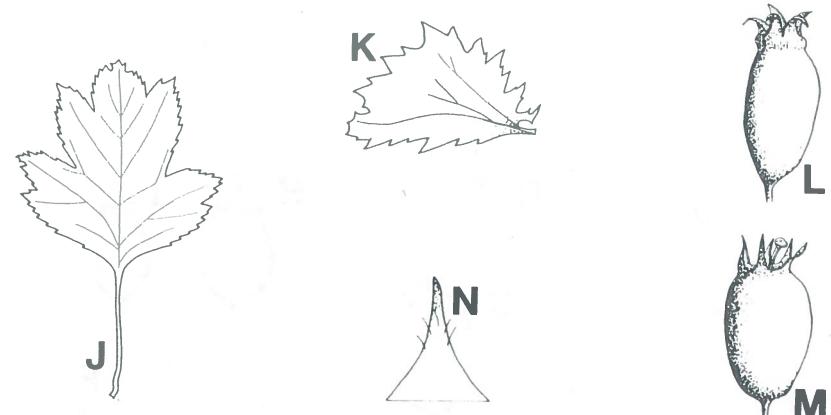

Fig. 4. Koral-Hvidtjørn (*C. rhipidophylla*). A-I. Alm. Koral-Hvidtjørn (var. *rhipidophylla*). -- J-N. Lindmans Hvidtjørn (var. *lindmanii*). -- A,B,J. Subterminale blade. C,D,K. Fodflige. E-G,L,M. Frugter. I,N. Bægerblade. -- B,D,E,F fra Christensen (1982a: Fig. 15,16), A,C,G,H,I-N fra Christensen (1992: Fig. 51,53).

1. Blomster/frugter med 2-3(-5) grifler/sten. Det nederste par sidenerver i bladet fremadkrummede. -- Fig. 2
..... Alm. Hvidtjørn (*C. laevigata*)
- Blomster/frugter med 1 griffel/sten og det nederste par sidenerver i bladet bagudkrummede eller blomster/frugter med 1-2(-3) grifler/sten og det nederste par sidenerver i bladet mere eller mindre rette 2.
2. Blomster/frugter med 1 griffel/sten. Det nederste par sidenerver i bladet bagudkrummede 3.
- Blomster/frugter med 1-2(-3) grifler/sten. Det nederste par sidenerver i bladet mere eller mindre rette 6.

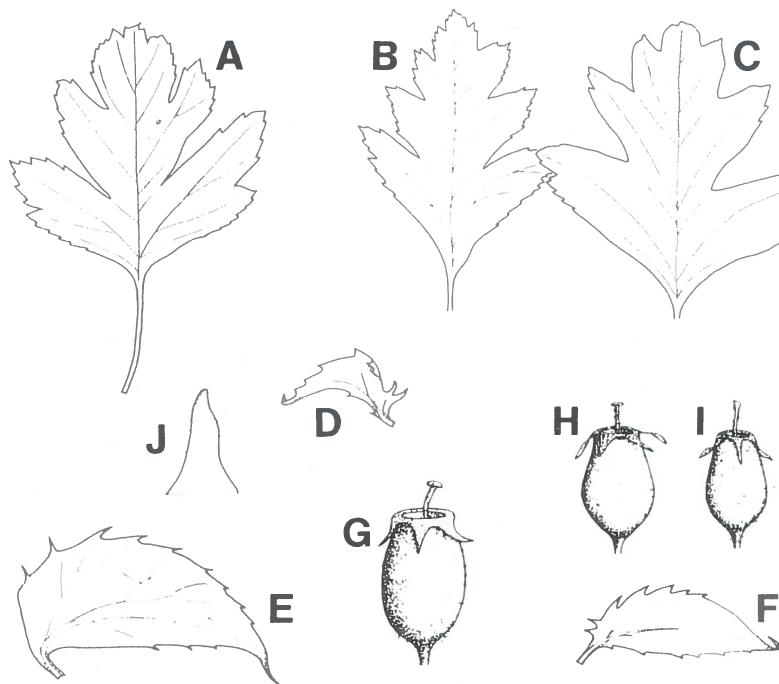

Fig. 5. Engriflet x Koral-Hvidtjørn (*C. monogyna* x *rhipidophylla*). A,B,C. Subterminale blade. D-F. Fodflige. G-I. Frugter. J. Bægerblad. -- B,C,F,-H,I fra Christensen (1982a: Fig. 15,16), E fra Christensen (1982b: Fig. 1), A,D,G,J fra Christensen (1992: Fig. 94).

3. Alle eller de fleste fodflige helrandede (brug lup!). Bladet med blå- eller grågrøn underside, det nederste par bladflige helrandede eller tandede, hver med 1-9 uens, grove tænder. - Fig. 3 Engriflet Hvidtjørn (*C. monogyna*)
- Fodflige savtakkede eller variable: uregelmæssigt savtakkede til helrandede, eller med bittesmå tænder (brug lup!). Bladet normalt ikke med blå- eller grågrøn underside, det nederste par bladflige normalt med mere ens og finere tænder, hver med op til 25 tænder 4.
4. Fodflige savtakkede. Det nederste par bladflige spidse eller langt tilspidsede, hver med 6-25 tænder. - Fig. 4
..... Koral-Hvidtjørn (*C. rhipidophylla*) 5.

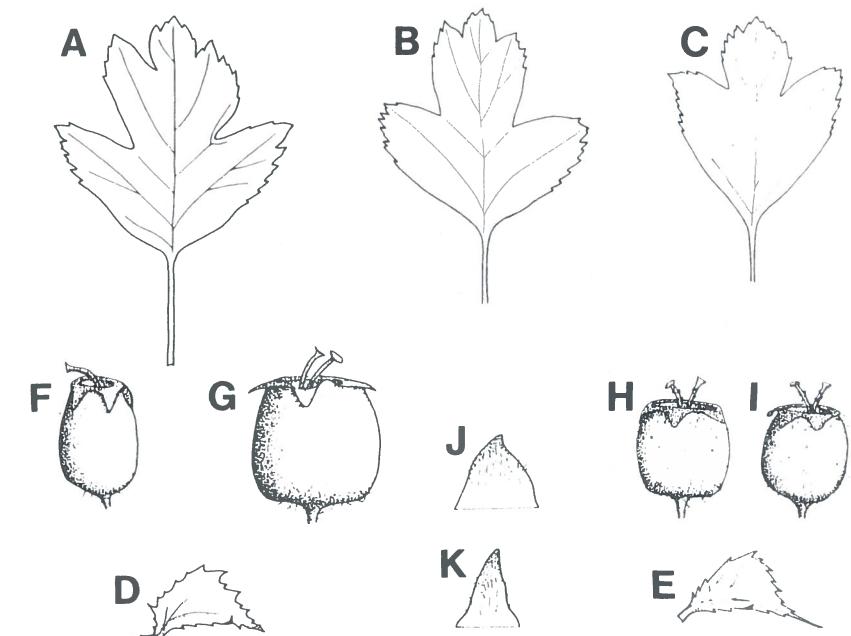

Fig. 6. Alm. x Engriflet Hvidtjørn (*C. laevigata* x *monogyna*). A-C. Subterminale blade. D,E. Fodflige. F-I. Frugter. J,K. Bægerblade. -- B,C,E,H,I fra Christensen (1982a: Fig. 15,16), A,D,F,G fra Christensen (1992: Fig. 90).

- Fodflige variable: uregelmæssigt savtakkede til helrandede, eller med bittesmå tænder. Det nederste par bladflige spidse eller butte, ofte med mere uregelmæssige tænder. - Fig. 5
 - Engriflet Hvidtjørn x Koral-H. (*C. monogyna* x *rhipidophylla*)
- 5. Frugten med udstående eller tilbagebøjede bægerblade. - Fig. 4 (A-I)
 - Alm. Koral-Hvidtjørn (var. *rhipidophylla*)
- Frugten med oprette bægerblade. - Fig. 4 (J-N)
 - Lindmans Hvidtjørn (var. *lindmanii*)
- 6. Det nederste par bladflige butte eller spidse, med grove tænder, hver med 4-14 tænder. Fodflige savtakkede eller variable: savtakkede til næsten helrandede. Bægerblade normalt bredere end lange eller omrent så lange som brede, butte eller spidse. Frugt kugleformet til bredt cylindrisk, op til 1,5 gange så lang som bred, med tilbagebøjede bægerblade. - Fig. 6
 - Alm. Hvidtjørn x Engriflet H. (*C. laevigata* x *monogyna*)
- Det nederste par bladflige spidse eller langt tilspidsede, med fine tænder, hver med 7-30 tænder. Fodflige altid regelmæssigt savtakkede. Bægerblade op til dobbelt så lange som brede, spidse eller langt tilspidsede. Frugt normalt cylindrisk, op til dobbelt så lang som bred, med tilbagebøjede, udstående eller oprette bægerblade. - Fig. 7
 - Alm. Hvidtjørn x Koral-H. (*C. laevigata* x *rhipidophylla*) 7.
- 7. Frugt med udstående eller tilbagebøjede bægerblade - Fig. 7 A-I
 - Alm. Hvidtjørn x Alm. Koral-H. (*C. laevigata* x *rhipidophylla* var. *rhipidophylla*)
- Frugt med oprette bægerblade - Fig. 7 J-N... Alm. Hvidtjørn x Lindmans H. (*C. laevigata* x *rhipidophylla* var. *lindmanii*)

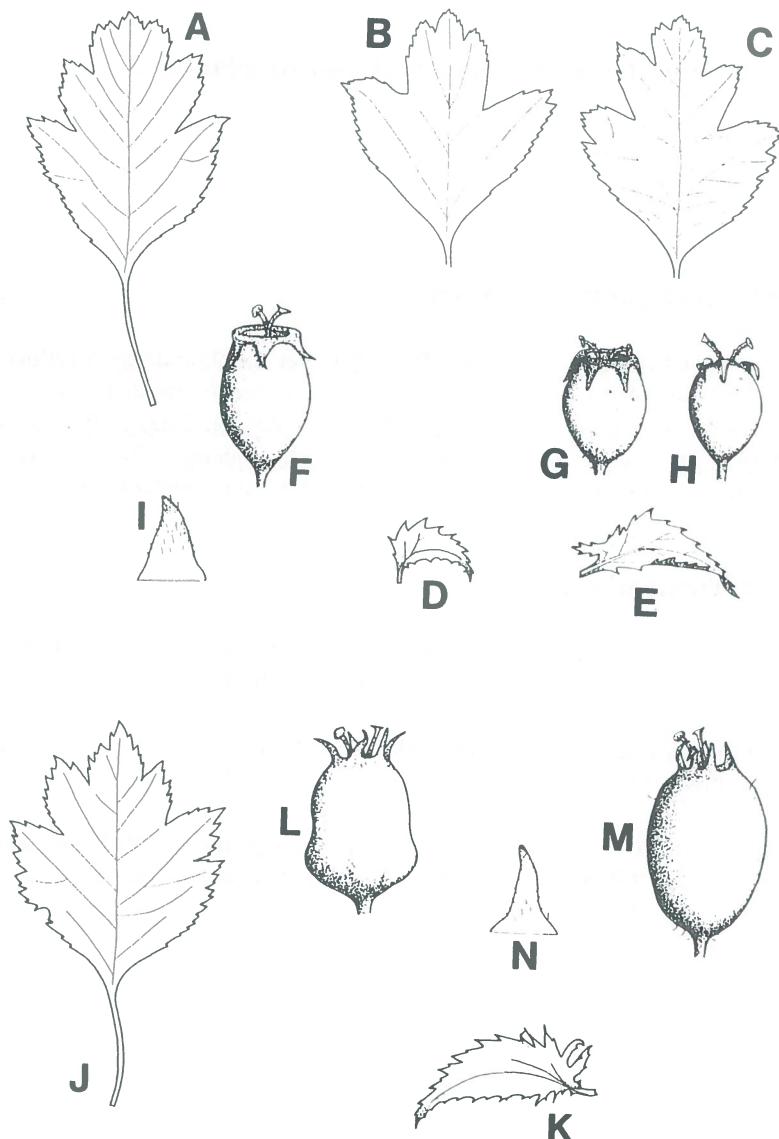

Fig. 7. Alm. x Koral-Hvidtjørn (*C. laevigata* x *rhipidophylla*). A-I. Alm. x Alm. Koral-Hvidtjørn (*C. laevigata* x *rhipidophylla* var. *rhipidophylla*). -- J-N. Alm. x Lindmans Hvidtjørn (*C. laevigata* x *rhipidophylla* var. *lindmanii*). -- A-C,J. Subterminale blade. G,H,K. Fodflige. F-H,L,M. Frugter. F,N. Bægerblade. -- B,C,E,G,H fra Christensen (1982a: Fig. 15,16), A,D,F,I-K fra Christensen (1992: Fig. 86,88).

Noter og bestemmelsesnøgler til danske planter 2

Af Per Hartvig

FABACEAE

Lathyrus latifolius/sylvestris

Den i haver dyrkede *L. latifolius* (flerårig L.) er ret almindeligt forvildet ved affaldsudkast. Den ligner *L. sylvestris* men kan kendes fra denne på de bredere småblade, og navnlig på at fodfligene (=akselbladene) er lige så brede som eller bredere end det vingede stængelstykke nedenfor. Hos *L. sylvestris* er fodfligene højst halvt så brede som det vingede stængelstykke.

Lotus corniculatus/tenuis

Alm. Kællingetand (*L. corniculatus*) og Smalbladet K. (*L. tenuis*) har forskelle i behåringen, som kan hjælpe til en sikker bestemmelse:

L. corniculatus har fremliggende (ikke tæt tiltrykte), 0,5-1 mm lange hår på bæger, blade og stængel. Bægeret er mest håret opadtil eller .

L. tenuis har tæt tiltrykte, 0,2-0,5 mm lange hår på bæger, blade og stængel. Bægeret er mest håret ved basis, bortset fra randhårene på fligene.

ASTERACEAE

Bidens

Fladhoved-B. (*B. radiata*) er en nu meget sjælden meteorisk art, som der af og til går rygter om nyfund af. Sikre fund er så dog så vidt vides ikke gjort i flere årtier, og rygterne må være baseret på forveksling med Fliget B. (*B. tripartita*), som den ligner meget.

Fladhoved B. kan "spottes" på de flade kurve med de mange, oftest 10-15 ydre kurvblade, men en god karakter til kontrol er kurvbundens indre avner, som i reglen hos Fladhoved B. har mindst 5 mørke midtstriber og hos Fliget B. højst 2-3.

Crepis, Høgeskæg

Høgeskæg er en inhomogen slægt, som er svær at definere i forhold til de andre "gule kurvblomster" (underfamilien Cichorioideae). Arter af Høgeskæg forveksles oftest med Høgeurt, Borst og Kongepen. Sidstnævnte slægter har dog alle tydeligt taglagte kurvsvøbblade (jævn overgang mellem de indre lange og de ydre korte). Hos Høgeskæg er de ydre meget kortere end de indre, så det synes, som om de sidder i to kredse.

De *Crepis*-arter, som ligner hinanden mest (*capillaris*, *tectorum* og *bennis*), bestemmes bedst ved hjælp af frugtkarakterer og eventuel behåring på kurvsvøbbladenes underside. Hårene er hvide, meget fine og tiltrykte, og vender alle fremefter mod kurvsvøbbladets spids. Selv i en stærk lup (18-20 x) kan de være svære at se, hvis ikke belysningen falder rigtigt.

1. Stængel bladløs. Alle blade i roset ved grunden. Afbildt H. (*C. praemorsa*)
- Stængel med blade 2
2. Flerårig med krybende jordstængel. På fugtig bund.
..... Kær-H. (*C. paludosa*)
- Én- eller 2-årig (sj. flerårig) med pælerod. Tørbundsplanter 3
3. Øvre del af planten inklusive kurvsvøbbladene med lange udstående stive kirtelløse hår. De indre frugter med et næb, som er mindst halvt så langt som resten af frugten Børste-H. (*C. setosa*)
- Øvre del af planten uden stive udstående hår. Frugter uden eller med meget kort næb 4
4. Kurvsvøbblade på undersiden hårede. Modne frugter mørkebrune eller rødlige, (2,5)-3-7 mm lange 6
- Kurvsvøbblade på undersiden glatte. Modne frugter strågule til lysebrune, 1,5-2,5 mm lange Grøn H. (*C. capillaris*) 5

5. Én- (el. to-) årig med kraftig, opret, foroven grenet hovedstængel. Kurvsvøb i reglen 7-9 mm langt *C. capillaris* var. *agrestis*
 - To- el. flerårig uden hovedstængel men med mange spinkle, opstigende-oprette stængler. Ofte med vegetative bladskud ved grunden. Kurvsvøb i reglen 5-7 mm langt *C. capillaris* var. *capillaris*
6. Blade glatte eller med meget korte, stive hår på undersidens hovednerver; i det mindste de øvre med tilbagerullede rande. Kurvsvøb i reglen < 10 mm langt; de ydre svøbblade ikke eller kun utsydeligt udstående ved frugtmodning. Modne frugter mørkt rødbrun til mørkt purpurfarvede, 10-ribbede, 2,5-4,5 mm lange Tag-H. (*C. tectorum*)
- Blade på begge sider m.el.m. ru af korte, stive krushår; rande ikke tilbagerullede. Kurvsvøb > 10 mm langt; de ydre svøbblade tydeligt udstående ved frugtmodning. Modne frugter mørkebrune, 13-15 ribbede, 4-7,5 mm lange Toårig H. (*C. biennis*)

C. capillaris er en meget variabel art, både med hensyn til livsform, behåring og bladenes indskæring. Selv om en del af variationen kan tilskrives voksestedsforskelle, er det mest af variationen sikkert genetisk bestemt.

Størsteparten af det materiale, som er indsamlet i forbindelse med Atlas Flora Danica, kan således uden vanskelighed fordeles på ovenfor nævnte varieteter, som har en større udbredelse i Europa.

Doronicum, Gemserod

Fra gammel tid har Hjertebladet Gemserod (*D. pardalianches*) været forvildet i løvskove og parker, og den medtages ofte som eneste Gemserod i danske floraer. Selv om *D. pardalianches* nok er den eneste art, som er egentlig naturaliseret, forekommer andre arter hyppigt forvildet fra affaldsudkast eller som levn i gamle nedlagte haver. Hyppigst af disse er *D. orientale* fra Balkan og SW-Asien og *D. columnae* fra Central- og S-Europas bjerge.

Det er af største vigtighed for bestemmelsen, at der indsamles et stykke af jordstænglen (rhizomet). Nogle arter (orientale, pardalianches og plantagineum) er nemlig karakteristiske ved, at de har hvide hårtotter i rhizomskælhjørnerne (samt i hjørnerne på de nedre stængelblade), og at de udsender stoloner (ses som kortere eller længere "indsnævringer" på rhizomet). Ligeledes er grundbladenes form vigtig. Deres basis er hos *D. plantagineum* i reglen svagt nedløbende, hos *D. pardalianches* hjerteformet med snæver indskæring, hos *D. columnae* hjerteformet med bred indskæring, og hos *D. orientale* kan den hjerteformede basis variere med snæver til bred indskæring.

Nøgle til de i Danmark trufne arter:

1. Stængel sædvanligvis med en enkelt kurv 2
- Stængel sædvanligvis med 2-15 kurve 4
2. Grundblade med tydeligt hjerteformet basis 3
- Grundblade med afrundet til svagt nedløbende basis *D. plantagineum*
3. Rhizom ensartet tykt, overalt besat med rødder.
 Rhizomskæl og nedre stængelblade uden hårtotter i hjørnerne *D. columnae*
- Rhizom med tynde, ikke rodbærende indsnævringer.
 Rhizomskæl og nedre stængelblade med hvide hårtotter i hjørnerne *D. orientale*
4. Rhizom ensartet tykt og overalt rodbærende 5
- Rhizom med tynde, ikke rodbærende indsnævringer 6
5. Grundblade bortvisnet ved blomstring. Stængelblade længere end stængelstykket imellem dem *D. austriacum*
- Grundblade tilstede ved blomstring. Stængelblade kortere end stængelstykket imellem dem *D. columnae*
6. Nogle grundblade i det mindste med snæver, men tydelig hjerteformet indskæring. Bladstilke i reglen noget uldhårede *D. pardalianches*
- Alle grundblade med afrundet til svagt nedløbende basis, sjældent med svagt hjerteformet indskæring. Bladstilke svagt hårede til glatte *D. plantagineum*

Litteratur: Karlsson, T. 1985: Fyra arter av *Doronicum*, gamsrot, förvilda. - Svensk Bot. Tidskr. 79: 73-78.

Leucanthemum

Den danske nationalblomst Hvid Okseøje eller Præstekrave er af blandet herkomst. Det videnskabelige navn *Leucanthemum vulgare* dækker i normal bred betydning over et stort antal former i Europa, mange med status af selvstændige arter.

Böcher og Larsen (1957) har tidligere udredt forholdene i Danmark. De fandt, at vi havde både diploider og tetraploider. Diploiderne svarer til nominantformen af *L. vulgare*, mens tetraploiderne identificeredes som *L. ircutianum*, beskrevet fra Irkutsk-området i S-Sibirien men udbredt i det meste af Europa.

L. vulgare s.str. er en smalbladet form med fremtrædende, små bladflige, relativt små kurve og ofte med flere fra grunden opstigende blomstrende stængler. Denne form antages at være oprindelig i Danmark.

L. ircutianum er mere robust, med bredere, mindre indskårne blade og større kurve; ofte er der kun én blomstrende stængel fra grunden. *L. ircutianum* menes indslæbt med f.eks. græsfrø. Det er den almindeligste form i Danmark, hvilket formentlig skyldes udsåning og forvildning fra haver.

En endnu kraftigere form med meget store kurve, Kæmpe-Margeriten, er almindelig dyrket som haveplante her i landet. Den har været antaget som en dyrket form af *L. maximum* fra Pyrenæerne, der tilhører et kompleks af "storblomstrede" former udbredt i Central-Europa. Stace (1991) mener dog, at vor haveplante er en kultivar baseret på hybriden *L. lacustre* x *maximum*, med det binære navn *L. x superbum*. Hvorvidt også den rene *L. maximum* dyrkes her i landet er uafklaret.

Indrapporteringer af Hvid Okseøje uden belæg vil blive godkendt som *L. vulgare* s.l. Godkendelse af *L. vulgare* s.str., *L. ircutianum* og *L. x superbum* kræver belæg.

1. Midterste stængelblade 5-10 cm lange, lancetformede, afsmalnende mod spidsen, længere eller oftest mere end dobb. så lange som deres internodier (=stængelstykket mellem to flg. bladfæster), næsten uden tænder ved basis.
Randkronernes tunger 3-4 cm lange *L. x superbum*
- Midterste stængelblade 2-5 cm lange, tungeformede med bredt afrundet spids, kortere, sj. lidt længere end deres internodier, tydeligt tandet-fligede ved basis.
Randkronernes tunger højst 3 cm lange 2
2. Midterste stængelblades tænder el. flige så lange som den udelte del af bladpladens halve bredde. Grundblade uregelmæssigt fliget-tandet ved basis. Randkronernes tunger oftest 1,5-2 cm lange *L. vulgare* s.str.
- Midterste stængelblades tænder meget kortere end den udelte del af bladpladens halve bredde. Grundblade uregelmæssigt tandet ved basis. Randkronernes tunger oftest 2,5-3 cm lange *L. ircutianum*

Litteratur: Böcher, T.W. & Larsen, K. 1957: Cytotaxonomical studies in the *Chrysanthemum leucanthemum* complex. Watsonia 4: 11-16. -- Stace, C: 1991: New Flora of the British Isles. Cambridge University Press.

Fig. 1. Silhuetter af midterste del af stængel af A. *Leucanthemum vulgare* s.str., B. *L. ircutianum* og C. *L. x superbum*.

POACEAE

Alopecurus aequalis/geniculatus

A. aequalis (Gul Rævehale) og *A. geniculatus* (Knæbøjet R.) kan adskilles på en række korrelerede karakterer. Ikke alle disse karakterer er nævnt i Dansk Feltflora. De vigtigste er:

	<u><i>A. geniculatus</i></u>	<u><i>A. aequalis</i></u>
Bladoverside	med dybt relief	uden relief
Yderavner	rygsiden ret i yderste halvdel el. 2/3	rygsiden konveks i hele længden
Dækbladet	rande kun sammenvokset ved basis	rande sammenvokset næsten til midten
Stak	langt udragende af små-akset, knæbøjet på midten, fæstnet ved basis af dækbladet	oftest kun lidt udragende, sj. knæbøjet, fæstnet omkring midten af dækbladets rygside
Støvknapper	ca. 1,5 mm lange, efter åbning gule-rustbrune	ca. 1 mm lange, efter åbning klart rødgule

Gul Rævehale skal især eftersøges i kreaturvandningshuller og i skovdamme. Får den lys efter fældning, kan den dække hele vandoverfladen.

Bromus benekenii/ramosus, Skov-Hejre

De to skovhejrer kan i reglen let kendes på bladskedernes behåring og på toppens bygning som angivet i Dansk Feltflora. I tvivlstilfælde kan suppleres med andre karakterer. Dækbladet er hos *B. benekenii* 11-14 mm langt, bredest på eller under midten og jævnt afsmalnende mod spidsen, samt håret på kanterne helt til spidsen. Støvknapperne er ca. 3 mm lange. Hos *B. ramosus* er dækbladet 13-16 mm langt, bredest ovenfor midten og mere brat afsmalnende mod spidsen, samt kun håret i nedre halvdel. Støvknaperne er ca. 5 mm lange.

Litteratur: Hylander, N. 1953: Nordisk Kärväxtflora I. Almqvist & Wiksell/Stockholm.

Glyceria, Sødgræs

Sødgræsserne er kun svære, fordi de karakterer, som kan anvendes til at skille arterne, ikke altid er beskrevet tilstrækkeligt godt i vores floraer. Men med en god lup og lidt tålmodighed skulle det være muligt at lære bestemmelsen efter nedenstående nøgle.

Langt de fleste fejlbestemmelser af Sødgræs er ukorrekt bestemmelse af Butblomstret S. (*G. plicata*) til Tandet S. (*G. declinata*). Dette skyldes to forhold:

For det første, at man af litteraturen kan få det indtryk, at det kun er *G. declinata*, som har tandede dækblade (jfr. figuren side 659 i Dansk Feltflora). Butblomstret S. har faktisk i reglen også tandet dækblad.

For det andet, at den mørke, to-tandede spids af det bagved liggende forblad ofte rager ud ovenfor dækbladet, som derved kan synes at have en lang endetand. Skil derfor forblad og dækblad med en nål, så ses spidsen af dækbladet bedre.

1. Meterhøj opret stængel med rigtgrenet top. Dækblade 3-4 mm lange, utandede *G. maxima* (Høj S.)
- Opstigende til krybende stængel. Top oftest fågrenet. Dækblade 3,5-7,5 mm lange, utandede elle tandede 2
2. Støvknapper 1-2 mm lange, forbliver uåbnede bag dækbladet. Småaks forbliver intakte, og der dannes ikke moden frugt. Dækblade i reglen 5-5,5 mm lange, i reglen noget tandede *G. fluitans* x *declinata/plicata*
- Støvknapper eksponerede og opspringende ved blomstring. Småaks bryder i stykker ved frugtmodning 3
3. Dækblade 6-7,5 mm lange, spidse, i reglen ikke tydeligt tandede. Støvknapper (1,5)-2-3 mm lange *G. fluitans* (Manna-S.)
- Dækblade 3,5-5 mm lange, tydeligt tandede, eller butte og næsten utandede. Støvknapper 0,6-1,3 mm lange 4
4. Dækblade spidse, med 3(-5) spidse tænder; indskæring ml midttand og sidetand når i reglen ned under den mørke midtnerves spids. Forbladets mørke, udløbende nerver næsten parallelle mod spidsen. Top med få udstående grene, der ofte danner en vinkel med toppens akse på 45° el. derover (fig. 2 A,D) *G. declinata* (Tandet S.)
- Dækblade afrundede, næsten utandede eller oftere med butte tænder, hvor indskæringen ml midttand og sidetand ikke når ned under midtnervens mørke spids. Forbladets mørke, udløbende nerver konvergerende helt til spidsen. Top oftest med mange opret-udstående grene, hvis vinkel med toppens akse altid er mindre end 45° (fig. 2 C,F) *G. plicata* (Butblomstret S.)

Vedføjede kort viser verificerede fund i AFD-databasen af Tandet S. og af Butblomstret S. Fundenes antal burde være langt større, idet arterne uden tvivl overses af mange inventører. Dette bedømmes ud fra den kendsgerning, at de inventører, som kender arterne, næsten altid finder dem, hvor de burde være. Tandet S. burde kunne findes i op imod halvdelen af ruderne i Jylland og Butblomstret S. i de fleste ruder på Øerne. Der er dog ikke tvivl om, at Tandet S. er sjælden i den østlige del af landet.

Butblomstret S. vokser de samme steder som Manna-S., dvs. bredzonen af sører og árer, i grøfter, damme, moser og skovsumpe. Den er dog ikke så skyggetålende, men klarer en del eutrofiering.

Tandet S. skal man lede efter på åben, kreaturoprådt, helst vældpræget bund ved vandhuller og bække, eller på græssede vældskrænter. En sødgræs, som kryber på den bare, optrådte, ofte helt udtørrede jord, skal altid checkes, det kan være Tandet S. Den kan dog også findes, hvor der ikke er kreaturgræsning, f.eks. i temporære lavninger i enge og på græsmarker. Det er interessant, at den er rapporteret i de sydlige egne af landet i mængder som ukrudt på kunstvandede marker (V. Sünksen, T.R. Næsborg).

Hybrider med Manna-S. er jævnfør nogenl nemme at identificere, hvis man først har fået øje på dem, men de er vist svære at kende fra hinanden. De er intermediære mellem forældrearterne, og G. declinata x fluitans skulle overraskende nok kunne kendes fra G. fluitans x plicata på, at forbladet er mere tandet. Førstnævnte skulle være langt mere almindelig end sidstnævnte. Notér altid, hvilke forældrearter, der er tilstede, hvis du kommer over en hybrid.

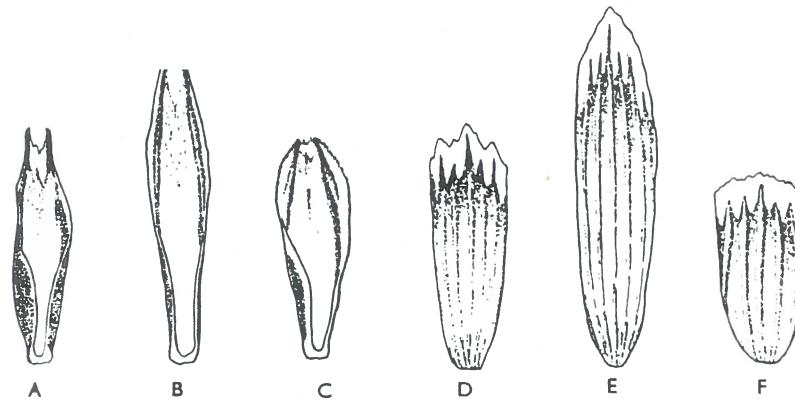

Fig. 2. Forblade (A-C) og dækblade (D-F) af Glyceria-arter. A,D. G. declinata, B,E. G. fluitans og C,F. G. plicata (sidstnævnte har ofte mere regelmæssigt 3(-5)-tandet dækblad end vist på figuren). -- Fra Hylander (1953): Nordisk Kärväxtflora I.

Fig. 3. Blomsterstande af Butblomstret Sodgræs (Glyceria plicata), ca. 0,5 x.

Fig. 4. Blomsterstande af Tandet Sødgræs (*Glyceria declinata*), ca. 0,5 x.

Glyceria plicata

Der er 76 fund i 248 registrerede ruder

Glyceria declinata

Der er 37 fund i 248 registrerede ruder

